

The emotiogenic effect allows choosing the principal complexes among them. In case of defining them, we will be able to understand the role of animated means in the emotional development of pupils and construct the systems, focused on effective use of education process and on selection of means that correct undesirable conditions. The basis of our psychognostic program was the art therapy techniques, our questionnaires for children and parents and the expert rating scale of cartoons for the psychologists and the teachers. The animated cartoon has the great psychological impact on the development of child's personality. This empirical investigation is represented the psychological content of the animated means as a condition of primary school pupils' emotional development. In this article were analyzed the results of empirical investigation. The invention of intervention method of working with the elements of animated cartoon was proved. The basics and principles of the psychotherapeutic method "cartoon therapy", which had been constructed, were developed and reported.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО КОРЕКЦІЙНО- ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

УДК: 378 + 796/799

Токарєва С.В.

У статті розглядається етапність формування професійної компетентності до корекційно-оздоровчої роботи майбутніх учителів фізичної культури. Визначено і охарактеризовано три етапи формування професійної компетентності до корекційно-оздоровчої роботи у майбутніх учителів у процесі їх навчання.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутній учитель, корекційної-оздоровча робота.

ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К КОРРЕКЦИОННО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Токарєва С.В.

В статье рассматривается этапность формирования профессиональной компетентности к коррекционно-оздоровительной работе будущих учителей физической культуры. Определены и охарактеризованы три этапа формирования профессиональной компетентности к коррекционно-оздоровительной работе у будущих учителей в процессе их обучения.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, будущий учитель, коррекционно-оздоровительная работа.

STAGES OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL TRAINING TO CORRECTIONAL AND HEALTH IMPROVEMENT WORK IN A COMPREHENSIVE SCHOOL

The article discusses the gradual formation of professional competence to correction and health improvement work in the future teachers of physical culture. Identify and describe the three phase formation of professional competence to correction and health improvement work in the future teachers in the course of their training. This is preparatory, reproductively-active and professionally-creative stages. Describes the activities that provide a systematic formation of professional competence to the corrective-recreation work, that are conducted with students at each stage. The first step is the accumulation of knowledge and skills in disciplines as psychopedagogical, anatomical-physiological cycles, and the disciplines of sports cycle methodology, which are the basis of the corrective and health competence of the future teacher of physical culture.

Key words: *professional competence, future teacher, correction and health improvement work.*

Питання збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління актуальне в багатьох країнах. Фахівці різного профілю, лікарі та педагоги, батьки, відзначають погіршення здоров'я сучасних дітей та молоді. Численні наукові дослідження свідчать про те, що велика кількість дітей, особливо в молодшому шкільному віці, відноситься до категорії «дітей групи ризику», «дітей з прикордонними станами». Сприяті виправленню ситуації, що склалася можуть вчителі фізичної культури, особливо ті, що працюють з учнями молодшого шкільного віку, за умови їх професійної підготовленості до проведення корекційно-оздоровчої роботи в процесі фізичного виховання.

Постановка проблеми. У наукових дослідженнях достатньо уваги приділено всебічному вивченню питань професійної підготовки вчителя фізичної культури, її складових, особливостей професійної діяльності та шляхів її вдосконалення. Питання формування готовності вчителя фізичної культури до різних видів педагогічної діяльності в школі вивчали Данилко Н., Корченкова М., Петунін А., Шиян Б. та ін. Дослідженням психолого-педагогічних аспектів підготовки вчителя займалися Зубанова Н., Ложкін Г., Попов А., Федик О. та ін. Професіограми і моделі діяльності фахівця галузі фізичного виховання розробляли Бельський Я., Куц А., Волянчук Н., Солтис О., Цюсь А.; шляхи вдосконалення професійної підготовки вчителя досліджували Вяткін Б., Железняк Ю., Камаєв О., Огністий А., Сущенко Л. Структуру професійних якостей і здібностей фахівців фізичної культури визначали Бурлакова Н., Волков Л., Ялович В., а пошуком складових педагогічної майстерності вчителя фізичної культури займалися Балахнічова Г., Гнаецька Т., Деркач А., Ісасв А., Заремба Л. Формування професійний умінь майбутніх учителів галузі фізичної культури і спорту, проблема підвищення рівня їх підготовки була предметом дослідження Іванової Л., Петуніна А., Сущенко Л., Тимошенко О., Джуриńskiego П. Ряд дослідників вивчали питання підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи: Джуринский П., Ніфака Я., Іванова Л.

Досліджуючи особливості сучасного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури, О.Тимошенко дійшов висновку про те, що в умовах підвищення соціального значення фізичної культури і розширення

її функцій змінюються погляди на підготовку фахівця для даної сфери. Орієнтуючись на сучасні вимоги необхідно забезпечити готовність випускників до діяльності зі зміцнення здоров'я населення, профілактики захворювань, підвищення продуктивності праці, організації дозвілля, формування навичок здорового способу життя та інших здоров'язберігаючих технологій. У зв'язку з цим, значно розширюються вимоги до професійної компетентності вчителя фізичної культури в корекційно-оздоровчому контексті його діяльності.

Професійна компетентність сучасного вчителя фізичної культури поняття дуже широке, вона включає такі сфери компетенцій як навчально-розвиваюча, фізкультурно-спортивна, корекційно-оздоровча, рекреаційно-профілактична, методична, виховна, діагностико-прогностична, організаційно-педагогічна, контрольна-моніторингова. З урахуванням сьогоденного стану здоров'я дітей, корекційно-оздоровча компетентність учителя фізичної культури є ядром його готовності до вирішення завдань фізичного виховання. Суспільно значущим результатом фізичного виховання дітей та підлітків в першу чергу повинно стати покращення здоров'я дітей, їх всебічний розвиток і корекція тих складових розвитку, які мають певні відхилення.

Метою даної статті стало висвітлення деяких аспектів процесу формування корекційно-оздоровчої компетентності у студентів спеціальності «Фізичне виховання» як складової її професійної готовності.

Аналіз літературних джерел дає можливість говорити про те, що готовність вчителя фізичної культури до фізичного виховання учнів взагалі, і до корекційно-оздоровчої роботи, є результатом професійної підготовки, інтегрованої освіти, що включає в себе знання, вміння та навички в галузі фізичної культури. Вона забезпечується певним рівнем фізичного розвитку, особистісною гуманістичною орієнтацією, спрямованою на якісне вирішення завдань фізичного виховання, наявністю творчого потенціалу та прагненням до вдосконалення всіх складових педагогічної діяльності.

Формування компетентності майбутніх учителів фізичної культури до корекційно-оздоровчої роботи може бути ефективним за умови оволодіння ними базових і міжгалузевих знань, психолого-педагогічних, спортивно-методичних, діагностико-прогностичних умінь, виховання мотивів педагогічної діяльності, особистої культури та ціннісних орієнтацій фахівця, здібностей до розвитку творчого потенціалу в галузі фізичного виховання школярів.

Розглянемо деякі аспекти формування корекційно-оздоровчої компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури в процесі їх навчання. Процес формування професійної компетентності до корекційно-оздоровчої роботи майбутніх учителів фізичної культури в процесі їх навчання у ВУЗі багатофакторний. Реалізація його вимагає не тільки часу, а й певної алгоритмізації викладання дисциплін, якими оволодівають студенти. Весь процес формування професійної компетентності до корекційно-оздоровчої роботи представляється нам трьох етапним. Перший етап – підготовчо-накопичувальний, що охоплює перший рік навчання; другий етап – репродуктивно-діяльний, припадає на другий рік навчання; третій етап – (інтегративно-діяльний) реалізується в ході третього і четвертого років навчання. Під час підготовчо-накопичувального етапу визначається смисловий компонент навчальної діяльності студента, формуються і конкретизуються

мотиви діяльності, визначаються цілі діяльності та умови їх досягнення, визначається алгоритм досягнення мети з урахуванням індивідуально-особистісних особливостей студента. На цьому етапі студент отримує цілісне уявлення про майбутню професію, демонструє свою зацікавленість в певному напрямку педагогічної діяльності (спортивної, рекреативної, навчальної, корекційно-оздоровчої та ін.). У цей період майбутній учитель фізичної культури опановує базові дисципліни (педагогіка, анатомія, психологія), набуває базові знання та вміння (гімнастика, рухливі ігри, плавання). Але тільки на наступному етапі (репродуктивно-діяльному) ці знання систематизуються, знайдуть взаємозв'язок, що дозволить використовувати їх майбутньому вчителю фізичної культури в побудові корекційно-оздоровчих програм. На першому етапі йде накопичення знань і умінь як з дисциплін психолого-педагогічного, анатоми-фізіологічного циклів, так і з дисциплін спортивно-методичного циклу, які є базою корекційно-оздоровчої компетентності майбутнього вчителя фізичної культури.

Лекційний матеріал на підготовчому етапі повинен бути інформаційно насиченим, з акцентуванням на значенні фізичної культури і окремих її компонентів у формуванні здорового способу життя підростаючого покоління, з обґрунтованими аргументами позитивного впливу фізичної культури на людину і суспільство, з різноманітними порівняльними і статистичними даними, які ілюструють зниження показників здоров'я сучасних дітей і підлітків, недостатності фізичного виховання і спорту та умов нейтралізації цих негативних впливів.

На практичних заняттях найбільш ефективними є такі методи: інтерактивні (індивідуальне, групове, малогруповий метод вирішення проблеми) і ігрові завдання. Контроль краще проводити у вигляді тестових завдань чи індивідуально по опитувальнику. Самостійна робота студента дуже важлива в цей період, вона може проводитися у вигляді аналізу, анотації, конспектування рекомендованих літературних джерел, структурування навчального матеріалу, підготовки доповідей і повідомлень, які заслуховуються на практичних заняттях. Підготовка за цими видами роботи, звіт-повіді, звіт-дискусії майбутніх фахівців дозволяють розширювати і поглиблювати знання в напрямку корекційно-оздоровчої роботи та удосконалювати комунікативний компонент підготовленості майбутніх учителів фізичної культури.

По завершенню першого року навчання, накопичивши достатню базу знань з дисциплін психолого-педагогічного, анатоми-фізіологічного, валеологічного циклів, сформувавши практичні вміння з основних розділів шкільної програми фізичної культури, оволодівши основами методики гімнастики, рухливих ігор, ігрових видів спорту, процес формування корекційно-оздоровчої компетентності майбутніх учителів фізичної культури виходить на наступний етап. Метою репродуктивно-діяльного етапу є формування спеціально-методичних знань і умінь вирішення завдань корекційно-оздоровчої спрямованості з учнями молодшого шкільного віку засобами фізичного виховання, з урахуванням наявних індивідуально-типологічних особливостей дітей, в умовах загальноосвітнього закладу. На всіх спортивно-практичних заняттях (гімнастика, спортивні ігри, плавання, легка атлетика) у студентів формують знання та методичні

вміння добору адекватних засобів впливу, диференціації навантаження на уроках фізичної культури. Майбутніх учителів навчають вести поточний моніторинг за станом учнів по зовнішніх ознаках (поведінці, забарвленні шкірних покривів, диханню), вмінню вибирати засоби фізичного виховання з урахуванням форми роботи, стану школярів, місця заняття в розкладі та інших факторів.

На заняттях з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» студенти опановують практичні вміння складання планової документації, навчаються правильно конструювати урок фізичної культури (підбирати засоби, методи, дозування, інтервали відпочинку і роботи й ін.), враховувати сумарний ефект психофізичного навантаження на учнів, який мають рухливі та спортивні ігри. На цьому етапі студенти починають працювати за готовими зразками, виконуючи фрагменти конструювання уроку (позакласного заходу) в рамках поставлених завдань. Педагог допомагає майбутнім учителям фізичної культури в засвоєнні знань, виправляє помилки, навідними питаннями або завданнями, створює ситуацію, коли майбутній учитель фізичної культури сам знаходить свою помилку. Кожне наступне завдання ускладнюється, вимагаючи від студента актуалізації знань з педагогіки і психології, валеології та спортивно - практичних дисциплін. Поступово, до завершення другого етапу, формуються вміння спостереження за станом учнів, самостійного діагностування і аналізу отриманих даних, планування та конструювання занять з додержанням корекційно-оздоровчої спрямованості.

Дисципліна «Основи корекційної педагогіки», яка є і навчальною та координуючою міжпредметною дисципліною, дозволяє забезпечити у майбутніх учителів фізичної культури цілісне уявлення про завдання, форми, методи корекційно-оздоровчої роботи засобами фізичного виховання в умовах загальноосвітнього закладу шляхом:

- активізації навчальної діяльності студента, використовуючи різноманітні форми і методи діяльності, від технологій індивідуального та диференційованого навчання до технологій колективної взаємодії;
- налагодження міжпредметних зв'язків, диференціації інформаційного та навчального навантаження корекційно-оздоровчої спрямованості під час проходження спортивно-професійних, анатоμο-валеологічних і психолого-педагогічних дисциплін;
- актуалізації знань студентів, отриманих під час оволодіння вищезазначеними дисциплінами;
- самовизначення студентів у формуванні особистісно-гуманістичної позиції по відношенню до корекційно-оздоровчої роботи і її місце в сучасній загальноосвітній системі;
- формування самооцінки за якість професійної та особистої підготовленості до корекційно-оздоровчої роботи, як фактору активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Успішність даного етапу роботи характеризується сформованим у майбутніх учителів фізичної культури розумінням пріоритетності корекційно-оздоровчої роботи засобами фізичного виховання в молодшій школі (порівняно зі спортивно-тренувальною), усвідомленої, стійкої мотивації до корекційно-оздоровчої роботи, наявністю знань діагностико-методичного характеру, наявністю умінь

конструктивно-організаторського характеру. Саме ці професійні новоутворення дозволяють переходити до наступного етапу формування корекційно-оздоровчої компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

На третьому етапі (інтегративно-діяльному) відбувається своєрідне «занурення» студентів у процес корекційно-оздоровчої роботи з учнями молодших класів загальноосвітніх установ. На цьому етапі паралельно з отриманням нових знань, оволодінням уміннями професійної діяльності влід час педагогічних практик відбуватиметься формування творчих умінь, умінь до дослідницької та діагностичної діяльності в процесі фізичного виховання, відбувається засвоєння теоретико-методичних знань і трансформація їх у власний професійно-педагогічний досвід. Результати цього етапу підготовки студентів відображаються в розроблених ними індивідуальних корекційно-оздоровчих комплексах і програмах індивідуальної корекції, які враховують особливості розвитку молодших школярів, в процесі педагогічної практики, при конструюванні конспектів контрольних уроків з фізичної культури, в правильному підборі дозування і умінні його варіативного змінення в залежності від стану дітей на різних фізкультурно-оздоровчих заходах.

Найважливішою умовою формування компетентності до корекційно-оздоровчої роботи вчителя фізичної культури є узгоджені міжпредметні зв'язки, які забезпечують комплексність і цілісність даного новоутворення, а одним із ключових засобів формування корекційно-оздоровчої компетентності майбутніх учителів є завдання, які є системними і поступово ускладнюються. На всіх етапах підготовки перед кожним студентом необхідно ставити провідну цільову задачу (вміння проводити аналіз і самоаналіз проведеної роботи, розвиток творчої активності, формування необхідних професійних умінь, корекція певних особистісних якостей і ін.), для вирішення якої, майбутній учитель фізичної культури організовуватиме свою навчально-пізнавальну діяльність і творчий потенціал.

Найбільш вагомими умовами, які забезпечують успішність формування корекційно-оздоровчої компетентності майбутнього вчителя фізичної культури вважаємо: — врахування індивідуальних і професійних інтересів студента, — підвищення мотивації навчальної діяльності та орієнтація на особистісно-орієнтовану модель навчання, — забезпечення активного і свідомого засвоєння студентами знань анатомо-валеологічних і психолого-педагогічних дисциплін і їх трансформація в професійні вміння, — теоретико-методичне вдосконалення корекційно-оздоровчого спрямування підготовки майбутніх вчителів на основі взаємозв'язку мети, змісту, форм і методів навчання, — організація наукових досліджень з проблем корекційно-оздоровчої спрямованості засобами фізичного виховання на рівні курсових та дипломних робіт, — включення певних завдань корекційно-оздоровчої спрямованості в програми педагогічних практик 3-го і 4-го курсів.

Перспективу подальшого дослідження бачимо в міжпредметній поетапній алгоритмізації процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до корекційно-оздоровчої роботи з учнями початкової школи.

Література:

1. Джуринский П.Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності : автореф. на здобуття ступ. док. пед. наук: 13.00.04 /П.Б.Джуринський. - Одеса, 2013. – 43 с.
2. Кумарина Г.Ф. Коррекционная педагогика в начальном образовании / Г.Ф. Кумарина. - М. : Академия ИЦ, 2003. - 320 с.
3. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.: дис. доктора пед. наук: 13.00.04. / Тимошенко О.В. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – К., 2009. – 587 с.

STAGES OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL TRAINING TO CORRECTIONAL AND HEALTH IMPROVEMENT WORK IN A COMPREHENSIVE SCHOOL

Staneslava Tokareva

Abstract. *The article discusses the gradual formation of professional competence to correction and health improvement work in the future teachers of physical culture. Identify and describe the three phase formation of professional competence to correction and health improvement work in the future teachers in the course of their training. This is preparatory, reproductively-active and professionally-creative stages. Describes the activities that provide a systematic formation of professional competence to the corrective-recreation work, that are conducted with students at each stage. The first step is the accumulation of knowledge and skills in disciplines as psycho-pedagogical, anatomical-physiological cycles, and the disciplines of sports cycle methodology, which are the basis of the corrective and health competence of the future teacher of physical culture. The purpose of the activity of reproductive-stage is the formation of special methodological knowledge and skills of problem solving correction-improving orientation with pupils of primary school age by means of physical education, taking into account existing individual-typological characteristics of children in a general education institution. In the third stage in parallel with the production of new knowledge, mastering the skills of professional activity in the course of teaching practices, is the formation of creative skills, skills for research and diagnostic activities in physical education, it assigns the theoretical and methodological knowledge and the transformation of their own in the professional and educational experience.*

Key words: *professional competence, future teacher, correction and health improvement work.*